

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาคูและกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียนตามแนวทางพหุปัญญา ให้ตรงความต้องการ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ได้ดำเนินการสำรวจความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนตามแนวทางพหุปัญญาของผู้เรียน ควบคู่กับการสำรวจศักยภาพและความต้องการพัฒนาตนเองด้านการเป็นโค้ชของครู ในปีการศึกษา ๒๕๖๘ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับออกแบบและปรับปรุงหลักสูตร/กิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพในโรงเรียนให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและครู

โรงเรียนเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในเขตเมือง มีผู้เรียนจากหลากหลายพื้นฐานครอบครัวและเศรษฐกิจ การออกแบบระบบ “ทักษะอาชีพและรายได้ระหว่างเรียน” จึงมีความสำคัญทั้งในมิติการเตรียมความพร้อมสู่โลกอาชีพ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านชีวิตและการเงิน และการพัฒนาสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ ขณะเดียวกัน แนวคิดพหุปัญญาชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีศักยภาพที่หลากหลาย การพัฒนาทักษะอาชีพจึงควรตั้งอยู่บนฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากนักเรียนและครู เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอในการปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาคูและกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนตามแนวทางพหุปัญญาให้ตอบโจทย์ความต้องการอย่างแท้จริง

การสำรวจ

การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณและคำถามปลายเปิดเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ และครูของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ในปีการศึกษา ๒๕๖๘

- มีนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ๓,๐๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๙ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งถือว่าครอบคลุมและสะท้อนภาพรวมความคิดเห็นของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
- มีครูผู้ตอบแบบสอบถาม ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๓ ของครูทั้งหมด สะท้อนข้อมูลที่เชื่อถือได้ในระดับโรงเรียน

แบบสอบถามนักเรียนประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน
- รายการประเมินความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน (มาตร ๕ ระดับ) รวมทั้งแยกตามมิติพหุปัญญา
- คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความต้องการ ข้อกังวล และข้อเสนอแนะด้านทักษะอาชีพและรายได้ระหว่างเรียน

แบบสอบถามครูประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐานครู
- การประเมินศักยภาพตนเองด้านการเป็นโค้ชและการจัดกิจกรรมอาชีพ (มาตร ๕ ระดับ)

๓. ความต้องการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น Coaching Skill การใช้เครื่องมือประเมิน ความร่วมมือกับเครือข่าย

๔. คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนบทบาทครูโค้ช

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการจัดกลุ่มธีม/ประเด็น (thematic analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์จากนักเรียน

๑. ระดับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและรายได้ ภาพรวม นักเรียนมีระดับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม ๔.๑๙ จาก ๕) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “โรงเรียนควรมีโครงการฝึกทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง” (๔.๓๒) สะท้อนว่าผู้เรียนต้องการโครงการที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ มีใช้กิจกรรมครั้งคราว
๒. ความต้องการพัฒนาตามมิติหุปัญญา เมื่อตรวจสอบตามมิติหุปัญญา พบว่านักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพในทุกมิติอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง โดยมีมิติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มิติสัมพันธ์-การออกแบบ รองลงมาคือ มนุษย์สัมพันธ์ และภาษาศาสตร์ ในขณะที่มิติการเคลื่อนไหวร่างกายและเข้าใจธรรมชาติอยู่ระดับปานกลาง แต่ยังมีศักยภาพในการต่อยอดเป็นกิจกรรมอาชีพด้านกีฬาและสิ่งแวดล้อม
๓. รูปแบบการมีรายได้ระหว่างเรียนที่ต้องการ นักเรียนสนใจหารายได้ระหว่างเรียนในรูปแบบงานฟรีแลนซ์ออนไลน์สูงที่สุด (ร้อยละ ๕๔.๙) รองลงมาคือโครงการอาชีพภายในโรงเรียน (ร้อยละ ๓๙.๒) งานพาร์ทไทม์นอกโรงเรียน และงานจิตอาสาที่ต่อยอดเป็นอาชีพ ข้อมูลนี้สะท้อนความต้องการรูปแบบงานที่ยืดหยุ่น ทำควบคู่กับการเรียนได้ และเชื่อมโยงกับทรัพยากรของโรงเรียนและโลกออนไลน์
๔. ผลการวิเคราะห์คำตอบปลายเปิด จากการประมวลคำตอบปลายเปิดของนักเรียน ๘๐๐ คน พบข้อสังเกตสำคัญ ๔ ประเด็น ได้แก่
  - ๑) ความต้องการรู้ความถนัดและจุดแข็งของตนเองอย่างชัดเจน (ร้อยละ ๓๙.๐)
  - ๒) ความกังวลว่างานจะกระทบการเรียน ต้องการรูปแบบที่ปลอดภัยและยืดหยุ่น (ร้อยละ ๓๐.๖)
  - ๓) ความต้องการมีครูในบทบาทโค้ช/ที่ปรึกษาใกล้ชิดเรื่องเรียนต่อและอาชีพ (ร้อยละ ๓๓.๙)
  - ๔) ความต้องการทำกิจกรรมเชื่อมโยงกับโลกจริงและเครือข่ายภายนอก (ร้อยละ ๒๔.๗)

ผลการวิเคราะห์จากครู

๑. ศักยภาพครูด้านการเป็นโค้ช ภาพรวมศักยภาพครูด้านการเป็นโค้ชอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม ๓.๗๔ จาก ๕) โดยมีจุดแข็งด้านความรู้แนะแนวอาชีพ (๓.๙๒) และการตั้งคำถามเชิงโค้ช (๓.๘๕) ขณะที่ทักษะการออกแบบกิจกรรม/โครงการอาชีพ (๓.๕๖) และประสบการณ์การใช้วิธีโค้ชในห้องเรียน (๓.๖๑) ยังอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนโอกาสในการพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้และการลงมือใช้กระบวนการโค้ชในสถานการณ์จริง
๒. ความต้องการพัฒนาตนเองของครู ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการเป็นโค้ชในระดับมากที่สุด หัวข้อ โดยเฉพาะการอบรมด้านแนะแนวอาชีพตามแนวคิดหุปัญญา (๔.๓๔) การใช้เครื่องมือประเมินความถนัดและหุปัญญา (๔.๓๑) การสร้างชุดกิจกรรม/แผนการสอนด้านอาชีพ (๔.๒๙) และการอบรม Coaching Skill (๔.๒๖)

๓. ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะจากครู (ข้อมูลเชิงคุณภาพ) จากคำตอบปลายเปิดของครู พบประเด็นสำคัญได้แก่
  - ๑) ความต้องการเครื่องมือ แบบประเมิน และคู่มือที่ชัดเจนสำหรับการทำหน้าที่โค้ช (ร้อยละ ๔๖.๓)
  - ๒) ข้อจำกัดด้านเวลาจากภาระงานที่ทำให้มีเวลาทำหน้าที่โค้ชน้อย (ร้อยละ ๓๖.๓)
  - ๓) ความต้องการมีทีมครูโค้ชแกนนำ/ชุมชนการเรียนรู้ครู (ร้อยละ ๓๐.๐)
  - ๔) ความต้องการเชื่อมโยงเครือข่ายศิษย์เก่าและชุมชนเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับครู (ร้อยละ ๒๖.๓)

การอภิปรายผลและข้อเสนอเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

จากผลการวิเคราะห์ สามารถอภิปรายและเสนอแนวทางปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาครูและกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ดังนี้

ช่องว่างระหว่างความต้องการของนักเรียนกับระบบกิจกรรม

นักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนในระดับสูง โดยเฉพาะรูปแบบงานฟรีแลนซ์ออนไลน์และโครงการภายในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนความพร้อมทางทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียน ขณะเดียวกัน นักเรียนต้องการโครงการอาชีพที่ต่อเนื่อง ระบบการค้นหาตนเอง และการมีครูโค้ชใกล้ชิด ซึ่งชี้ว่าระบบกิจกรรมที่มีอยู่ยังไม่ตอบสนองในเชิง “ระบบสนับสนุน” มากพอ

ดังนั้น หลักสูตรและกิจกรรมควรเปลี่ยนจากการจัดกิจกรรมแบบกระจัดกระจายและครั้งคราว ไปสู่ “โปรแกรมพัฒนาทักษะอาชีพระยะยาว” ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) และ Portfolio ของผู้เรียนทุกคน รวมทั้งใส่โครงสร้างการโค้ชของครูเข้าไปเป็นองค์ประกอบหลักของหลักสูตร

ช่องว่างด้านศักยภาพครูและความพร้อมของระบบสนับสนุน

แม้ครูจะมีศักยภาพด้านความรู้แนะแนวอาชีพและทักษะการตั้งคำถามเชิงโค้ชอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่ยังมีขาดความชำนาญในการออกแบบโครงการอาชีพและการนำกระบวนการโค้ชไปใช้จริงในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันครูมีความต้องการพัฒนาทักษะในหัวข้อดังกล่าวในระดับสูง และต้องการเครื่องมือคู่มือ และเวลาที่เหมาะสมในการทำหน้าที่โค้ช

สิ่งนี้สะท้อนว่าการพัฒนาครูจำเป็นต้องเน้น “การปฏิบัติจริง” มากกว่าการอบรมเชิงบรรยาย และควรมีการจัดทำ “แพ็คเกจเครื่องมือกลาง” ของโรงเรียน (แบบประเมินพหุปัญญา แบบฟอร์ม IDP คู่มือคำถามโค้ช ตัวอย่างโครงการอาชีพ) เพื่อช่วยลดภาระออกแบบใหม่ทั้งหมดด้วยตนเอง นอกจากนี้ ระบบบริหารจัดการภาระงานควรถูกปรับให้การโค้ชนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหลักของครู มีช่องทางเสริมเพิ่มภาระ

ข้อเสนอเชิงหลักสูตรพัฒนาครู

๑. พัฒนาหลักสูตรอบรมครูแบบโมดูลาร์ที่เน้นการลงมือออกแบบกิจกรรมจริง ได้แก่
  - ๑) โมดูล “โค้ชบนฐานพหุปัญญา” ฝึกครูเชื่อมโยงผลประเมินพหุปัญญากับเส้นทางอาชีพและกิจกรรมในโรงเรียน
  - ๒) โมดูล “ออกแบบโครงการอาชีพและงานหารายได้อย่างปลอดภัย” ให้ครูสร้างต้นแบบโครงการอย่างน้อยคนละหนึ่งชุด
  - ๓) โมดูล “เครื่องมือประเมินและการจัดทำ IDP” เพื่อให้ครูใช้แบบประเมินและ IDP ร่วมกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. จัดตั้งทีมครูโค้ชแกนนำและชุมชนการเรียนรู้ครู (PLC) ด้านโค้ชและอาชีพ โดยมีภารกิจแลกเปลี่ยนกรณีศึกษา พัฒนาเครื่องมือร่วมกัน และเป็นพี่เลี้ยงให้ครูคนอื่น
๓. ปรับโครงสร้างภาระงานครู โดยจัดสรรเวลาโค้ชและติดตาม IDP ให้เป็นส่วนหนึ่งของตารางงานปกติ ลดงานเอกสารที่ไม่จำเป็น และใช้การโค้ชแบบบูรณาการในช่วงโมงเรียน/ชุมนุม

ข้อเสนอเชิงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑. ออกแบบ “โปรแกรมพัฒนาทักษะอาชีพตามแนวทางพหุปัญญา” ระยะ ๑ ปี ที่รวม
  - ๑) การประเมินพหุปัญญาและความสนใจ
  - ๒) การทำ IDP ด้านอาชีพ
  - ๓) การเข้าร่วมโครงการอาชีพอย่างน้อย ๑ โครงการ
  - ๔) การจัดทำ Portfolio และบันทึกรายได้/ประสบการณ์
๒. ขยายรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการนักเรียน เช่น
  - ๑) โครงการฟรีแลนซ์ออนไลน์ (ขายของออนไลน์ กราฟิก ตัดต่อวิดีโอ)
  - ๒) โครงการอาชีพภายในโรงเรียน (ร้านกาแฟ สหกรณ์ สตูดิโอสื่อ) ที่เชื่อมกับมิตี้ออกแบบ มนุษยสัมพันธ์ ภาษาศาสตร์
๓. สร้างระบบความปลอดภัยและไม่กระทบการเรียน ด้วยการกำหนดกรอบเวลาทำงานที่เหมาะสม การวางแผนการเรียน-งานร่วมกับครูโค้ช และการคัดกรองประเภทงานที่เหมาะสมสำหรับวัยมัธยม
๔. เชื่อมโยงกิจกรรมในโรงเรียนกับเครือข่ายภายนอก ผ่านโครงการพี่เลี้ยงอาชีพจากศิษย์เก่า ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และกิจกรรมจิตอาสาที่ต่อยอดเป็นประสบการณ์อาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับโรงเรียน

๑. กำหนดนโยบายให้ “การพัฒนาทักษะอาชีพและรายได้ระหว่างเรียนตามแนวทางพหุปัญญา” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของโรงเรียน และบูรณาการกับแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
๒. พัฒนาระบบข้อมูลกลาง (ข้อมูลผลประเมินพหุปัญญา IDP Portfolio และบันทึกรายได้ของนักเรียน) เพื่อใช้ติดตามผลในระดับบุคคล ห้องเรียน และโรงเรียน
๓. สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และโครงสร้างงานเพื่อให้ครูสามารถทำหน้าที่โค้ชได้จริง เช่น การอบรมอย่างต่อเนื่อง การมีคู่มือและเครื่องมือมาตรฐาน และการจัดการภาระงาน
๔. สร้างความร่วมมือเชิงระบบกับศิษย์เก่า ชุมชน และภาคีภายนอก เพื่อขยายโอกาสการทดลองอาชีพ และการมีรายได้ของนักเรียนอย่างปลอดภัยและมีคุณค่า